FUNDACIÓ
FERRER i GUÀRDIA

SESSIÓ DE TREBALL: ORGANITZEM-NOS, PARTICIPEM I BALLEM JUNTES

INFORME DE RESULTATS

FUNDACIÓ FERRER i GUÀRDIA

www.ferrerguardia.org

936 011 644

fundacio@ferrerguardia.org

@f_ferrerguardia

C.Avinyó 44, 1r · 08002 Barcelona

ÍNDEX

1. PLANTEJAMENT I ESTRUCTURA DEL DEBAT

El debat, celebrat el 4 d'octubre a Casal de Joves Can Ricart, ha procurat recollir tots els punts de vista al voltant dels mecanismes d'incidència política i participació de la ciutadania i el teixit associatiu a la ciutat de Barcelona. Per a fer-ho, la metodologia proposada ha articulat el debat en tres blocs: un primer de presentació, un segon en què s'ha desenvolupat la sessió en grups reduïts, i un tercer de retorn dels resultats.

Per tal d'articular la jornada, els participants s'han distribuït entre els diferents espais, d'acord amb les preferències indicades en el registre d'inscripció. Cada una de les persones assistents ha pogut participar en dos dels quatre espais de debat.

La dinamització del debat s'ha dut a terme per part de la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia i el Consell d'Associacions de Barcelona.

BLOC A) PRESENTACIÓ DE LA SESSIÓ

1. Introducció i plantejament de la sessió

- Objectius de la sessió.
- Estructura, funcionament i durada de la sessió.
- Presentació de les persones dinamitzadores.
- Àmbits temàtics i els espais on es realitzaran els debats.

2. Distribució per grups

- Els participants es dirigeixen a l'espai de debat que li correspongui a la primera ronda.

BLOC B) DEBAT

El debat s'ha estructurat en dues rondes, d'aproximadament 45 minuts cada una, deixant 15 minuts entre ronda i ronda per a facilitar el canvi de grup. En cada ronda s'ha treballat simultàniament en els quatre grups, en cada un dels quals s'ha comptat amb una persona dinamitzadora.

La **primera ronda de debat** s'ha articulat amb la següent estructura:

- Plantejament de les **temàtiques que es volen tractar a la taula.** Es poden recollir tant **aspectes de diagnosi (necessitats i reptes)** com **propostes de millora**.

- **Recull individual d'aportacions:** les aportacions poden ser **incorporades directament per les persones participants** sobre el paperògraf o el suport habilitat pel recull de propostes.
- **Debat al voltant de les aportacions realitzades:** procurant establir **vincles entre diverses aportacions** que puguin ser complementàries.
- **Tancament de la ronda,** amb un breu resum de les principals aportacions, si s'escau.

En la **segona ronda de debat** l'estructura ha estat una mica diferent, per tal de poder impulsar-lo a partir de les aportacions recollides durant la primera ronda:

- **Breu resum de les principals aportacions** realitzades durant la primera ronda.
- **Recull individual d'aportacions, procurant no reiterar debats o aportacions ja realitzades** anteriorment, sinó construint a partir de les ja realitzades en la primera ronda.
- **Debat al voltant de les aportacions realitzades:** procurant establir **vincles entre diverses aportacions** que puguin ser complementàries.
- **Tancament de la ronda,** amb un breu resum de les principals aportacions, si s'escau.

BLOC C) RETORN I VALIDACIÓ

- Una persona portaveu de cada un dels espais ha presentat breument les conclusions dels debats. Tancant d'aquesta manera la sessió.

2. ESPAIS DE TREBALL

Per tal d'organitzar el debat, i tenint en compte els objectius del projecte així com les aportacions recollides durant la primera jornada, aquesta segona trobada s'ha articulat al voltant dels següents quatre grans àmbits, que han servit de pauta per a definir els espais de la sessió.

Espai 1. Les eines de participació ciutadana a Barcelona

Anàlisi del reglament i dels canals de participació reconeguts en aquest: recull d'experiències, punts forts, reptes i mancances...

- Processos participatius.
- Òrgans de participació.
- Les iniciatives ciutadanes.
- Les consultes ciutadanes.
- Altres canals.

Espai 2. La participació política del teixit associatiu

Debat i compartició d'experiències sobre les eines i canals que utilitza el teixit associatiu per a fer incidència política, procurant abordar els següents aspectes.

- Participació política en el marc dels canals recollits al Reglament.
- Participació política en el marc de canals autònoms del teixit associatiu.
- Reptes per a la millora de la participació política.

Espai 3. Participació digital i comunicació

Recursos i estratègies per a la difusió de les accions d'incidència política del teixit associatiu.

Recursos i canals de comunicació actualment existents.

- Límits i dificultats per a una comunicació efectiva.
- Participació política i eines digitals.

Espai 4. Coordinació i suport mutu

Estructures de coordinació i definició conjunta de l'agenda política, estratègies, compartició d'experiències i recursos, etc.

- Espais i canals de coordinació per a la incidència política.

- Definició d'agendes compartides.
- Compartició d'experiències i recursos.

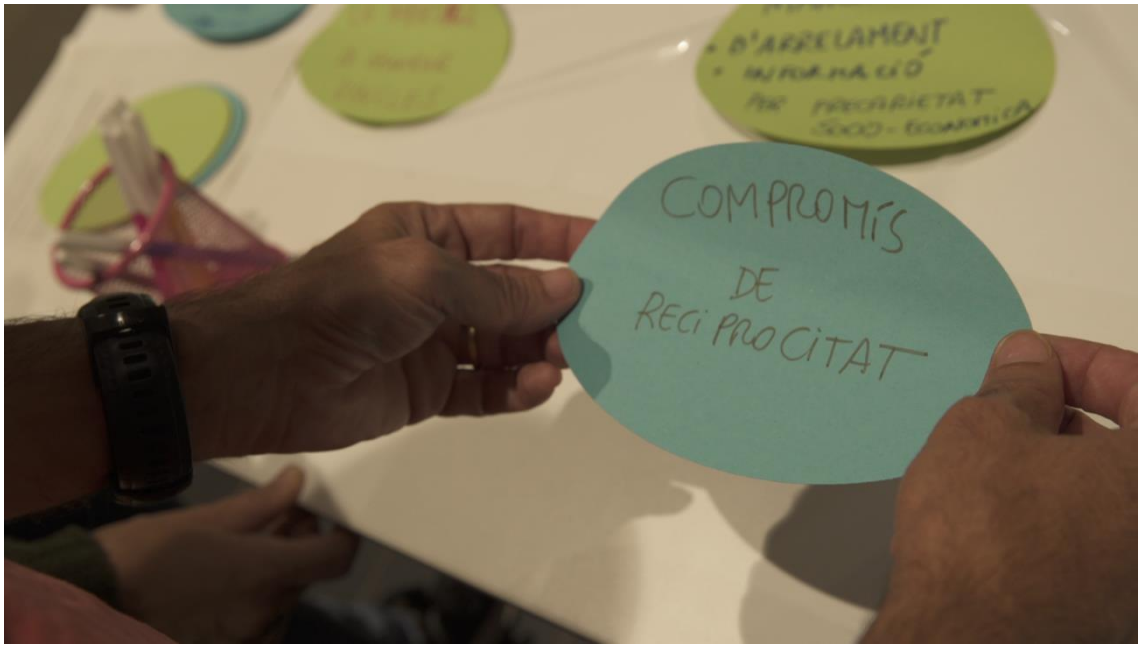

3. PRINCIPALS APORTACIONS DEL DEBAT

Recollim, a continuació, una síntesi de les principals aportacions del debat, referent a cada un dels espais de treball a través del qual s'ha articulat l'intercanvi de plantejaments, idees i experiències. En aquest apartat, per tant, hem realitzat un recull de les principals aportacions recollides en el transcurs de les dues rondes de debat, procurant identificar aquells aspectes que poden contribuir al desenvolupament del treball posterior, encarat a l'aprofundiment de l'estratègia i els reptes per a la millora de la incidència política del teixit associatiu de la ciutat.

Espai 1. Les eines de participació ciutadana a Barcelona

1.1. Participació des de la perspectiva infantil i juvenil

- Cal definir com incorporar la perspectiva de les persones joves en la participació ciutadana. Les eines i canals de participació són dissenyats habitualment des de la

lògica adulta i no interpel·len les persones joves: espais formals, normatives rígides, lògica vertical (creació d'aquests espais des de l'administració).

- Les persones joves són el grup de població que més participa en el teixit associatiu, també realitzant tasques d'incidència política. La manca d'utilitat o capacitat transformadora dels canals oficials de participació podria explicar la baixa participació de les persones joves en aquests espais.
- També hi ha un problema de desconeixement dels canals de participació existents a la ciutat.
- Cal treballar en el foment de la cultura de la participació des de les escoles, fomentant els valors democràtics i la intervenció de les persones en els afers col·lectius.

1.2. Òrgans de participació

- Els òrgans de participació poden ser espais d'expressió de les demandes i propostes del veïnat, però perquè aquestes s'escoltin cal que hi hagi mobilització ciutadana al carrer. Cal fer soroll i mostrar múscul perquè la veu dels veïns sigui realment escoltada als consells de barri, audiències públiques, etc.
- La participació en els òrgans és fonamental. Des de l'esfera política aquests òrgans es veuen com un tràmit, però cal fer-hi incidència.
- Tota la documentació dels òrgans hauria de ser pública, per exemple a través del Decidim.

1.3. Processos participatius i iniciatives ciutadanes

- Alguns dels processos participatius realitzats en els darrers anys es valoren, en termes generals, positivament. És el cas, per exemple, de la primera edició dels pressupostos participatius de Barcelona. En tractar-se d'un procés amb resultats concrets i el compromís d'executar-los fa que hi hagi un interès més alt.
- Tot i això, els pressupostos participatius plantegen també algunes problemàtiques que cal tenir en compte: 1) es potencia una participació basada en la competició entre propostes 2) cal millorar la unificació de propostes per evitar duplicitats que al final divideixen el vot 3) hi ha dificultats per incorporar determinades persones i col·lectius en el procés, etc.
- Altres processos participatius desenvolupats a la ciutat es valoren més negativament, com és el cas de la modificació de l'ordenança cívica. En aquest cas es considera que el debat hauria d'haver estat més profund (més sessions), més informat (retorn de les ordenances anteriors) i, en aquest cas, els resultats esperats de la participació no eren clars.

  En termes generals, els processos participatius s'haurien de desenvolupar amb fases conegudes i preestablertes, i caldria comptar amb un acord municipal, que vagi més enllà del govern, pel seu desenvolupament i execució dels resultats.
- En el cas de les iniciatives ciutadanes, el procés de recull de signatures és massa complex, especialment per persones que tenen dificultats per utilitzar el Decidim.

1.4. Participació diversa

- Cal fer esforços reals per incorporar en els processos i espais de participació a les persones que generalment no participen. En aquest sentit, les entitats i els moviments socials amb presència als barris han de jugar un paper important a l'hora de vincular aquestes persones, però l'Ajuntament ha d'incorporar també més recursos pel desenvolupament de processos i espais de participació més representatius de la realitat social de la ciutat.
- Sovint es fan polítiques públiques sense comptar amb la població a la qual es vol incidir (per exemple, polítiques d'habitatge, polítiques migratòries o d'acollida, etc.).
- Molt sovint les entitats petites queden excloses dels espais de participació de Barcelona. Les entitats grans o les coordinadores són les que assumeixen la representativitat del seu sector.

1.5. Dimensió col·lectiva de la participació

- Cal avançar cap a una participació comunitària, centrada en la col·laboració i el desenvolupament de propostes o estratègies conjuntes, amb capacitat d'entendre les perspectives i necessitats dels diversos col·lectius implicats.
- És també necessari incentivar la participació des de la col·laboració entre diversos agents.
- Cal potenciar models de participació que plantegen les assemblees ciutadanes, per exemple, basades en la deliberació i l'assoliment d'acords.

1.6. Recursos destinats a la participació

- Cal un reforç dels recursos econòmics i tècnics destinats al foment de la participació per tal de garantir la qualitat i diversitat d'aquesta.
- També cal un reforç dels recursos destinats a donar a conèixer els canals de participació existents a Barcelona. També de com crear una taula de treball, una associació, etc.
- Cal facilitar també serveis de suport a la participació (canguratge, per exemple).
- Cal valorar la possibilitat de remunerar o compensar d'alguna manera el temps destinat a la participació. S'apunta, però, que la participació no ha de ser només incentivada per una possible compensació econòmica.

1.7. Àmbits temàtics de la participació

- Molts temes queden exclosos dels canals de participació perquè no són competència municipal. S'haurien de plantejar debats encara que no siguin de competència municipal, o no ho siguin exclusivament.

1.8. Reglament de participació

- Cal preguntar-nos com podem eixamplar el reglament de participació. No pel simple fet de comptar amb un reglament es poden esperar grans canvis, cal voluntat i que la participació es realitzi sabent la finalitat d'aquesta i el potencial de canvi que se li ha atorgat.

Espai 2. La participació política del teixit associatiu

2.1. El concepte de la participació

- Hi ha diferències substancials entre el concepte de participació de les administracions públiques i el de les entitats/ciutadania. Per una banda, la participació des de l'administració es concep des d'una òptica molt 'dirigista', és una participació concebuda de dalt a baix. Des del punt de vista de la ciutadania, la participació és molt més àmplia, i també agrupa totes aquelles accions que contribueixen a l'enfortiment de la xarxa comunitària i la coordinació horitzontal.
- Cal tenir sempre en compte que el dret a la protesta és indestriable del dret a la participació, i que el primer es veu notablement restringit per la Llei mordassa.
- Cal diferenciar la participació consultiva de la participació vinculant. Cal avançar cap a una participació efectiva amb una capacitat transformadora real.

2.2. El rol del teixit associatiu en la participació

- És necessari identificar quin rol ocupen els diversos agents en el terreny de la participació. Les eines d'incidència dels moviments socials no són les mateixes que la de les entitats formalment constituïdes, no és el mateix la mobilització al carrer que els pactes en els despatxos. En el cas de les entitats, cal fer autocrítica sobre les dinàmiques de clientelisme que, en alguns casos, guien la incidència política de les entitats.
- Les entitats han de ser més crítiques amb elles mateixes, cal treballar per a una major coherència entre els discursos i la pràctica.

2.3. Participació diversa

- No totes les persones tenen el mateix accés a la participació, aspectes del recorregut vital i de les condicions socioeconòmiques de cadascú tenen incidència en les possibilitats d'accedir als canals de participació. La participació plena implica que hi ha uns mínims vitals de benestar garantits per a tothom, fet que actualment no es dona.
- Cal afrontar el repte d'integrar el col·lectiu migrant i d'altres que tenen més dificultats per a participar.
- En general, cal millorar la comunicació i la difusió sobre els canals de participació per arribar a tota la població que, potencialment, pot participar.

2.4. Coordinació en la participació política de les entitats

- Cal que les entitats entomin el repte de treballar de manera més coordinada, integrant les necessitats i realitats de cada col·lectiu i trobant punts d'entesa i interessos compartits.

2.5. Implicació de la ciutadania en els canals de participació

- És necessari que la ciutadania prengui consciència de la importància de la participació i de la capacitat transformadora d'aquesta.

Espai 3. Participació digital i comunicació

3.1. Transformacions de fons

- Necessitat de treballar la transformació ideològica prèviament al foment dels espais de participació, com a condició per impulsar canvis estructurals en la societat.
- Cal tenir en consideració actuacions sobre la cultura participativa que emmarca el context de desplegament de les eines de participació digital.
- Dinàmiques referents a la promoció de la inclusió i de mitigació de l'exclusió en la participació són un punt clau d'incidència per tal de garantir espais d'incidència real de la ciutadania.

3.2. Estratègies de comunicació

- La coordinació d'estratègies de comunicació i, també, de formulació de plans de comunicació són eines essencials per perfeccionar els processos participatius, principalment en l'àmbit de l'articulació de la participació política i les eines digitals.
- És necessària la millora dels recursos i canals de comunicació del teixit associatiu. Més concretament, les aportacions fan referència a pensar estratègies de comunicació adequades a les eines digitals de difusió emprades per les entitats, en especial WhatsApp i Telegram, les quals presenten més efectivitat d'incidència en el context actual.

- El suport a les entitats en les estratègies comunicatives amb els grans mitjans de comunicació és un tema estratègic per garantir la incidència política del teixit associatiu.

3.3. Plataformes digitals

- S'assenyalen les potencialitats de les plataformes digitals com a ampliació dels espais de participació ciutadana (com les facilitats per incidir en audiències públiques i consells de barri, així com de l'ampliació de la fiscalització i de la transparència de l'administració pública). S'observa que les plataformes i processos que compten amb objectius clars i resultats palpables promouen una participació més activa de la ciutadania (com són els pressupostos participatius i l'aplicació mòbil "Ajuntament a la butxaca").
- No obstant això, s'apunten algunes febleses de les plataformes digitals, referents al llenguatge emprat en la comunicació dels processos participatius i a la necessitat de crear estratègies per diversificar el públic participant, així com als obstacles de divulgació i d'optimització del procés d'accés al Decidim (principalment referent a l'exigència de comprovació del padró per part de la persona participant). Igualment, també es comenta que els processos de retorn i seguiment dels processos participatius a les plataformes digitals (Decidim en especial) haurien de ser més efectius, donat que avui dia es concentren en la publicació d'actes i documents de les decisions preses.

3.4. Hibridació de les eines digitals

- La hibridació de les eines de participació digital és un tema que reuneix les aportacions al voltant de tres dimensions d'actuació.
    - Per una banda, es considera decisiu aprofundir les estratègies d'hibridació entre els espais de participació digital i presencial.
    - Per l'altra, cal fomentar la hibridació entre les diferents eines i plataformes digitals. Des de la perspectiva de l'administració pública, aquesta hibridació hauria de caminar cap a la integració de les diferents plataformes digitals (com a exemple, es menciona el canal IRIS de presentació de suggeriments i queixes, el qual podria integrar-se a Decidim).
    - Des del punt de vista del teixit associatiu, és fonamental pensar mecanismes per coordinar la incidència política a través de les diverses plataformes disponibles, segons les potencialitats de cada eina digital de participació (com els grups de WhatsApp que poden estar articulats amb la participació en la plataforma Decidim).

Espai 4. Coordinació i suport mutu

4.1. Elements que faciliten la coordinació i el suport mutu

- El pas previ a qualsevol acció de coordinació i suport mutu hauria de ser concretar el mateix objectiu/lluita/reivindicació. Aquest pas sembla obvi, però és necessari per enfocar l'acció i buscar aliats amb qui treballar en xarxa.
- També resulta necessari tenir consolidada l'entitat i el grup internament, ja que sense aquesta solidesa serà més complicat poder treballar en xarxa.
- Reconeixement dels altres: cal buscar quins actors estan interessats en la nostra lluita. No és necessari compartir tot l'ideari.
- Reconèixer els rols dels diversos actors. Tenir clar el paper que juga cadascú, sobretot si estem en una xarxa amb actors de diversos nivells de representació. Entitat de primer grau, federacions, etc.
- Per poder-ho fer cal generar els vincles necessaris per poder treballar en xarxa i controlar els egos.
- Treballar de manera transversal implica ampliar la mirada.
- Generar espais de coneixença i confiança per tal d'organitzar accions conjuntes, sempre que es treballi des de la reciprocitat.
- Posar les estructures consolidades a disposició de les iniciatives informals. Actuar com a paraigües legal provoca un guany de legitimitat de l'entitat formal i facilita les sinergies entre col·lectius informals.
- La digitalització ha permès l'increment de la participació, sobretot durant la COVID.

4.2. Elements que dificulten la coordinació i el suport mutu

- La coordinació es viu com un plus de dedicació i/o implicació a banda del treball intern.
- La manca d'arrelament al territori i d'informació, causades per la precarietat socioeconòmica, poden dificultar la participació en iniciatives conjuntes.
- La comunicació digital pot generar dinàmiques caòtiques que no faciliten l'organització de les accions conjuntes.
- Finalment, sorgeix el debat entre l'encaix dels equips de professionals i equips de persones voluntàries. Per una banda, el voluntariat aporta llibertat d'acció i independència dels poders fàctics. De l'altra, els equips tècnics poden facilitar el treball en xarxa dotant-lo de més eficiència derivada de la dedicació horària retribuïda.